

1. עדאלה – המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל
2. האגודה לזכויות האזרח בישראל
3. קאנון (LAW) – העמותה הפלסטינית להגנה על זכויות אדם והסביבה
4. רופאים לזכויות אדם
5. בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים
6. הועד הציבורי נגד עינויים בישראל
7. המוקד להגנת הפרט

באמצעות עו"הד מרואן דלאל ו/או חסן ג'בארין ו/או ג'מיל דקואר
ו/או ארנה כהן ו/או סוהאד בשארה ו/או מוראד אל-סאנע
מעדאלה – המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל
ת.ד. 510 שפרעם 20200 טלפון: 9501610 - 04, פקס: 9503140 - 04

העותרים

נ ג ד

1. יצחק איתן, אלוף פיקוד המרכז בצה"ל
2. שאול מופז, ראש המטה הכללי בצה"ל
3. בנימין בן אליעזר, שר הביטחון
4. אריאל שרון, ראש הממשלה
כולם על ידי פרקליטות המדינה,
מרחוב סלאח אל-דין 29
ירושלים

המשיבים

בקשה למתן צו ביניים

בית המשפט הנכבד מתבקש להוציא מלפניו צו ביניים המופנה כלפי המשיבים, והמונע מהם לעשות שימוש במי מהאוכלוסיה האזרחית הפלסטינית כמגנים אנושיים או כבני ערובה, לרבות

השימוש בהם לצורך כל פעילות צבאית כגון "נוהל שכך", באופן מוחלט ובלתי תלוי בשיקול דעתו של גורם צבאי כלשהו, עד לסיום הדיון בעתירה דנן, וזאת מהנימוקים שלהלן:

1. ביום 5.5.2002 הוגשה העתירה דנן, אשר ביקשה כי המשיבים ימנעו מלהשתמש במי מהאוכלוסיה האזרחית הפלסטינית בשטחים שנכבשו בשנת 1967, כמגנים אנושיים או כבני ערובה.

2. בתשובת ב"כ המשיבים מיום 7.5.2002 לבקשה לצו ביניים שהוגשה יחד עם הגשת העתירה דנן, ובתשובה לעתירה מיום 20.5.2002, המשיבים הודיעו לבית המשפט הנכבד כי הצבא יוציא פקודה האוסרת את השימוש במי מהאוכלוסיה האזרחית כ"מגן אנושי" או כבן ערובה.

3. בנוסף, המשיבים הודיעו לבית המשפט הנכבד, כי הם מבחינים בין השימוש באוכלוסיה אזרחית כ"מגן אנושי" או כבן ערובה לבין מה שהמשיבים כינו "הסתיעות" באוכלוסיה אזרחית בעת פעילות צבאית, הכרוכה מטבעה בסיכון רב. המשיבים הודיעו לבית המשפט הנכבד כי גם הסתייעות זו אסורה, בסייג של שיקול דעת המפקד הצבאי בשטח, אשר יכול להתיר את אותה "הסתיעות" באוכלוסיה אזרחית, אם, בעיני אותו מפקד צבאי, לא נשקפת להם סכנה כלשהי.

4. ביום 14.7.2002 נתן בית המשפט הנכבד למשיבים ארכה של 15 ימים להגיש את תגובתם לעניין "ההסתיעות" באוכלוסיה אזרחית, ולעניין התחקיר שהודיעו כי בכוונתם לעשות לגבי המקרים המפורטים בעתירה. עד עצם היום הזה המשיבים לא הגישו את תגובתם לבית המשפט הנכבד. לא בעניין פירושם לסוגיית ה"הסתיעות", ולא בעניין התחקירים.

5. העותרים ימשיכו לטעון, כפי שטענו לכל אורך העתירה, כי מה שהמשיבים מכנים "הסתיעות" או "נוהל שכך" (אילוץ אנשים מהאוכלוסיה האזרחית ללכת לפני הכוח הצבאי, לבצע מטלות צבאיות, לרבות נקישה בדלת בית של מי שהצבא מבקש לעצור), הינו בגדר שימוש באוכלוסיה אזרחית כ"מגן אנושי" או לקיחתם כבני ערובה.

6. מדובר במעשה כפוי על ה"מסייע", שנאלץ לעשותו תחת השפעת הכוח הצבאי של המשיבים, כדי להגן על הכוח הצבאי המאומן, והכל תוך הפרת זכותו של אותו פרט, בין השאר, לכבוד, ליחס אנושי, ולחופש מכפייה, זכויות המוקנות לאוכלוסייה מוגנת מפני הכוח הכובש על פי אמנת ג'נבה הרביעית משנת 1949, וכן תוך הפרת חובות הצבא על פי המשפט המקומי, לרבות הפרת הזכות לחיים ולכבוד המעוגנות בסעיף 2 לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, כמבואר בפרוטרוט בגוף העתירה.

7. פעילותו המתמשכת של הצבא, בהוראת ובפקודות המשיבים, בשטחים הכבושים, יוצרת סיכונים רבים, מוחשיים וממשיים לאוכלוסיה האזרחית, ברמת היום יום. בין שאר הסיכונים היא אותה "הסתיעות", שאינה אלא שימוש בבן אדם כ"מגן אנושי" או לקיחתו כבן ערובה.

8. מותו של נדאל אבו מוחסן מהכפר טובאס, במהלך פעילות צה"ל באותו כפר ביום 14.8.2002, בעת שהצבא "הסתיע" בו, כלומר השתמש בו כ"מגן אנושי" או כבן ערובה, ממחיש באופן הטראגי ביותר את הסיכון האינהרנטי באותה "הסתיעות", בנוסף לפסלותה המוסרית והחוקית.

9. מר אבו מוחסן נהרג לאחר שכוח צה"ל אילץ אותו להשתתף בפעילות צבאית של מעצר. הצבא הפעיל את מה שמכונה "נוהל שכך". המנוח אבו מוחסן נשלח לפני הכוח הצבאי על ידי האחרון, כ"מגן אנושי" לטובת הכוח הצבאי המאומן, במטרה לנקוש על דלת בית שבו נמצא אדם שהצבא ביקש לעצור, ואשר מוגדר על פי הצבא עצמו כסיכון ביטחוני ממדרגה ראשונה. המנוח אבו מוחסן נהרג במהלך אותה פעילות של צה"ל, שעל פי הגדרתו הוא, מדובר היה בפעילות מסוכנת ביותר.

10. עיתון הארץ דיווח ביום 16.8.2002, על תדירותו הגבוהה, הבלתי נסבלת ממילא, של שימוש באוכלוסיה אזרחית כמגנים אנושיים במסגרת אותו "נוהל שכך"¹:
"נוהל שכך" אומץ בחודשים האחרונים כאחת משיטות העבודה היעילות, במונחים צבאים, בניסיון למנוע אבידות בנפש מהצד הישראלי. "העובדה שאיש לא נהרג עד שלשום, מלמדת עד כמה הוא יעיל", אמר הקצין הבכיר... "בכיר שלעבר בימ"מ, אמר אתמול ל"הארץ", כי "נוהל שכך" תדיר מאוד ביחידה. "גם אם הנוהג אינו מתאים לתורת המוסר", אמר הקצין, "הנוהג הזה יעיל ביותר, חוסך בחיי אדם שלנו וגם בחיי אדם של חפים מפשע מהצד השני"

רצ"ב יהונתן ליס, ברוך קרא "בצה"ל אומרים: גם ברגותי נעצר ב"נוהל שכך", **הארץ** 16.8.2002, עמ' א1, א4 כנספח לבקשה שסימנו ע/19.

11. מבחינה מעשית מפקדי הצבא בשטח מהללים את ההסתיעות באוכלוסיה אזרחית כמגן אנושי, כל זאת מפאת יעילות השיטה בהגנה על חיי חיילים מאומנים, תוך סיכון אוכלוסיה אזרחית. אין לסמוך, אפוא, ואין לקחת את הסיכון שבלסמוך, על שיקול דעת

¹ יהונתן ליס, ברוך קרא "בצה"ל אומרים: גם ברגותי נעצר ב"נוהל שכך", **הארץ** 16.8.2002, עמ' א1, א4.

המפקד שבשטח. מבחינת אותו מפקד, כפי שהובהר לעיל, חיי האוכלוסיה האזרחית וכבודה בטלים בששים, והכל למען הצלחת פעילות צבאית ויעילותה. אין להסתפק בגינוי הגישה האינסטרומנטלית לחיי וכבוד אוכלוסיה אזרחית. חובה למנוע את המשך הפעילות הבלתי חוקית הזאת.

12. אין ספק כי מדובר בהפרה בוטה הן של המשפט המקומי והן של המשפט הבינלאומי. יש אפילו שיראו במדיניות הצבא המתוארת לעיל אף פגיעה בו הוא, כפי שכותב העיתונאי זאב שיף בעיתון ה"ארץ" מיום 16.8.2002²:

"נוהל שכך" שהופעל על ידי הימ"מ בפעולה זו הוא שיטה המבזה את צה"ל. צה"ל הוא צבא חזק ומנוסה, המצויד בכלי נשק מתוחכמים ואין הוא זקוק לשיטות הפוגעות בשמו ובשמה של ישראל."

רצ"ב זאב שיף "צה"ל הפר את התחייבויותיו והפעיל שיטה אכזרית ומיותרת", **הארץ** 16.8.2002, עמ' 4 כנספח לבקשה שסימנו ע/ 20.

13. אי מניעת המשיבים מלהמשיך ב"הסתייעות" באוכלוסיה אזרחית, או הפעלת "נוהל שכך", משמעותה אי מניעת הנזק האינהרנטי והבלתי הפיך הכרוך בשימוש באוכלוסיה אזרחית כ"מגן אנושי" או כבני ערובה, והמתקיים יום יום, שעה שעה. הצבא, בהוראת המשיבים, מסב נזק זה במהלך פעילותו הצבאית היומיומית. חובה היא, אפוא, למנוע את המשך התעמרות הצבא באוכלוסייה אזרחית על ידי אילוצה לבצע מטלות צבאיות כשהיא משמשת כמגן אנושי או כבת ערובה.

על יסוד האמור לעיל, בית המשפט הנכבד מתבקש ליתן את הצו ביניים. לחילופין, בית המשפט הנכבד מתבקש לקבוע דיון דחוף בבקשה זו.

מרואן דלאל, עו"ד
ב"כ העותרים

² זאב שיף "צה"ל הפר את התחייבויותיו והפעיל שיטה אכזרית ומיותרת", **הארץ** 16.8.2002, עמ' 4א.

